

Virgöl 26 Aralık

Emin Reşah

2020-12-26 21:28:44+0300

Tam olarak ne zaman şeker yemeyi bıraktığımı hatırlamıyorum. Sanırım 3 ay olmuştur. *Teknik olarak* şeker yemeyi de bırakmadım aslında, sadece her gün şekerin zararlarını anlatan bir yazı okumaya başladım. Şeker yemek yine serbest ama o yazıyı okuduktan sonra. Bir iki hafta içinde iştahım kaçtı. Bıraktıktan sonra da iyice azaldı. Şu an yazı okumasam da şekere karşı bir iştah duymuyorum.

Okuduğum yazılarda Ancel Keys denen bir adamı duydum. 1950-60'larda, henüz *artan kalp hastası sayısının sebebi ne ola ki?* diye endişeler ciddileşirken *tabii ki doymuş yağ* diyen adam. Kişilik olarak kavgacı biriymiş, Amerikan Şeker Birliği (Sugar Association) tarafından da desteklenmiş ve mesela 1972'de *Saf, Beyaz ve Ölümcül* diye bir kitap yazan John Yudkin isimli bir doktorun *unutulmasını* bile sağlamış. Şekeri temize çıkarmak için yağı kötölemişler. İnsanların yüzbinlerce yıldır yediği et ve içindeki yağ *modern dünya için tehlikeli* olmuş.

Doktorların *tereyağ yerine margarin yiyin* dediği zamanları hatırlayan biriym. Şekerin obeziteyle ilgisi çok daha net olduğu halde, şeker yemeye başlayan tüm topluluklarda obezitenin de arttığını görmek zor olmadığı halde *gruba uymak* ve *mesleki sadakat* aklın ve mantığın önüne geçiyordu. Kimse kendi *çift körleme* deneylerini kurup da ulaşmıyor fikirlerine, herkes başkasından öğreniyor. Meslektaşlarımızın, *bizden olanların* yanlışlarına da daha açığız. En okumuşlarda dahi böyle. Belki okumuşlarda daha da böyle, anlamsız sebepleri rasyonelize etmeyi daha iyi öğreniyorlar.

Normalde teknik ve apolitik bir gerçeklik olması gerekirken, *şekercilerin* menfaati ve yenilikperestliğin teşvikiyle gözden düşmek mümkünmüş. Et ve yağ gözden düştüyse, kim kendini garanti görebilir?

Bilimsel gerçeklik dediğimiz hemen her zaman politik bir mesele. Araştırmacının kendisi için apolitik olabilir, bugün Fizik'in bir dalında doktora yapan biri bunu politik bir motivasyonla şekillendirmez. Bununla beraber bir defa kodifiye edildiğinde onun nasıl kullanılacağı, hangi emellere yarayacağı, kim için faydalı, kim için faydasız olduğu önem kazanır. Bilginin yaşaması ancak onu bilenlerin yaşamasıyla mümkün. Sosyal bilimlerde bu daha bariz ama *asosyal bilimlerde* bile insanların teorileri kabul edip, etmemesinin politik duruşla alakası var.

Büyük Patlama (Big Bang) gibi bir hipotezin arkaplan ışımasının keşfinden sonra sonra bu kadar revaç bulmasının sebebi de bu olsa gerek, *bu aldığımız sinyalin başka bir açıklaması olabilir mi* diyen kimse olmamış, olduysa da popüler olmamış. Büyük Patlama çünkü *yaratılış anını* işaret ediyor. Benim de hoşuma gidiyor bu, kainatın bir yaşı ve başlangıcı olması bana Allah'ı hatırlatıyor. Ancak *hakikat bu mu* diye sorunca, işte, hayli dolaylı yoldan cevap verilmiş gibi duruyor. Işık hızının bile kesinliği yok gözümden, Fizik modelleri sabit bir ışık hızı üzerine kurulu ama ya kainatın yaşı, bölgesi ve sair özelliklerine göre değişen bir ışık hızı varsa? Bu durumda hala *gökyüzü geceleri neden karanlık* diye sorup *kainat sonlu olduğu için* diyebilecek miyiz?

Bilimin *tek yol gösterici* olması gibi bir *politika* yok, *hangi bilim bize yol gösteriyor* sorusunu cevaplayan *politika* var. Amaçları ve yaşam tarzlarını politika belirliyorsa ve bilimin de *bizim* yaşam tarzımıza uyan sözleri varsa, onları alıyoruz. Şeker yemek istiyorsak, bunun *açlığı bastıracağı için kilo vermeye yardımcı* olduğunu ileri sürebiliyoruz. Fikrimizi değiştirmek için ülkemizin ortalama ağırlığının yirmi kilo artması gerekiyor. O zaman bile istisnalar ve ayrıntılı izahlar arıyoruz. Lehimize olanın arızalarını görmezken, aleyhimize olanın en ufak kusurunu hatalarına yazıyoruz.

İnsanın *bilmek* gibi bir derdi var, gerçeği merak eden, *hakikati özleyen* bir tarafımız var. Bu tarafımız güçlü değil ne yazık ki. Diğer tür ihtiyaçlarımızın, grup aidiyetimizin, gelecek korkumuzun, maddi iştahımızın gölgesinde kalıyor. O halde gerçeği aramak için bu gibi endişelerden uzak kalmak mı, yoksa, bu endişelerin her zaman bizimle olacağını kabul edip, hayatımızı ona göre düzenlemek mi daha iyi olur?